

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ
ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม**

**Factors influencing internal educational quality assurance implementation at
faculty-level units within the Marukhanakhon area of Nakhon Phanom University**

มีนา บุญระมี^{1*}

Meena Boonramee^{1*}

¹ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹ Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University

Corresponding author's e-mail: meena@npu.ac.th^{1}

Received: June 20, 2025

Revised: July 18, 2025

Accepted: July 29, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม 2) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน 149 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านบริหารจัดการ ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยด้านบุคลากร โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 92

คำสำคัญ: ปัจจัยองค์กร, การประกันคุณภาพการศึกษา, วงจรคุณภาพ

Abstract

This study aimed to 1. determine factors influencing the implementation of internal quality assurance at faculty-level units in the Marukhanakhon area, Nakhon Phanom University; 2. examine the level of internal quality assurance operations within faculty-level units; and 3. study the relationship between the factors and the implementation of internal quality assurance. The sample consisted of 149 personnel from faculty-level units within the Marukhanakhon area, Nakhon Phanom University. A questionnaire served as the research instrument. Data were analyzed using descriptive statistics– including frequency, percentage, mean, standard deviation–, and inferential statistics via multiple regression analysis. The research findings revealed that: 1. the overall level of factors influencing the implementation of internal quality assurance within faculty-level units in the Marukhanakhon area, Nakhon Phanom University was at a high level. 2. The overall level of internal quality assurance implementation within faculty-level units in the Marukhanakhon area, Nakhon Phanom University was at high level. 3. The factors significantly influencing internal quality assurance implementation at the faculty level within the Marukhanakhon area, Nakhon Phanom University ($p < .05$) were management, resources and support, organizational culture, and personnel factors. These variables collectively explained 92 percent of the variance.

Keywords: organizational factors, educational quality assurance, quality cycle

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งในมิติของการผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน การวิจัยที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และการบริการวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance: IQA) ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพการศึกษามีบทบาทในการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายว่าสถาบันการศึกษามีการบริหารจัดการอย่างมีระบบ มีการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนด และมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การประกันคุณภาพจึงไม่ใช่เพียงกลไกในการตรวจสอบผลลัพธ์ของการศึกษา แต่เป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตาม และผลักดันการพัฒนาทุกระบบการภายในองค์กรอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

แม้ว่ามหาวิทยาลัยนครพนมได้ดำเนินการจัดทำระบบและโครงสร้างด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนแล้ว แต่การดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะในเขตพื้นที่มรุกขนครยังประสบปัญหาในหลายประการ จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในพบว่า หน่วยงานในระดับคณะยังมีข้อจำกัดด้านความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับเกณฑ์และกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดความต่อเนื่องในการเก็บรวบรวมและใช้ประโยชน์จากข้อมูล การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) มักเน้นการตอบโจทย์เชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ

อีกทั้งยังขาดงานวิจัยที่มุ่งวิเคราะห์ปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน IQA ในระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาค ซึ่งมีข้อจำกัดเชิงบริบทที่แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาในเมืองใหญ่ เขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม ประกอบด้วยคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิทยาลัยการbin การศึกษา และวิจัยนานาชาติ ซึ่งมีลักษณะภารกิจและบริบทแตกต่างกันอย่างชัดเจน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน IQA อย่างเฉพาะเจาะจง

เพื่อให้นักศึกษามีกรอบแนวคิดที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎี Deming (1950) วงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในด้านการบริหารคุณภาพ และถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน IQA ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นประเด็นที่มีความจำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในบริบทภูมิภาค อีกทั้งยังสามารถเป็นต้นแบบเชิงนโยบายสำหรับมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในพื้นที่อื่นของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่สถาบันการศึกษาใช้ในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่ามีการดำเนินการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนดทั้งในระดับชาติและสากล โดยมีการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ให้ไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น

ชุดิมา ทาสุนทร (2564) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นการที่สถานศึกษาดำเนินการบริหารจัดการศึกษาที่มีระบบหรือกระบวนการในการติดตาม กำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของคุณภาพการศึกษา ในขณะที่มุกดา จิตพรมมา (2552) มองว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอย่างมีระบบตามแผนที่ได้กำหนดไว้ เพื่อทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าผลผลิตที่เกิดขึ้นมีคุณภาพและมาตรฐานตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยมีหลายฉบับ ตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนถึงมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

ความจำเป็นและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (2563) ได้ระบุไว้ประกอบด้วย การรักษามาตรฐานการศึกษา การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสร้างความโปร่งใส และการตรวจสอบได้ การสนับสนุนการตัดสินใจและการบริหารจัดการ และการเพิ่มขีดความสามารถของผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความหลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547 อ้างถึงใน กาญจนา ไตรรัตน์, 2556) ได้ให้คำอธิบายว่าปัจจัยทางการบริหารเป็นทรัพยากรโดยทั่วไป ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วนั้นก็จะดำเนินงานไม่ราบรื่น ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจัยพื้นฐานประกอบด้วย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ

สเตียร์ส (Steers, 1977 อ้างถึงใน นงลักษณ์ เรือนทอง, 2550) ได้เสนอปัจจัยการบริหารซึ่งเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพขององค์การไว้ 4 ประการใหญ่ ได้แก่ ลักษณะขององค์กร ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคลากร และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน ในขณะที่ มิลตัน (Milton, 1981 อ้างถึงใน นงลักษณ์ เรือนทอง, 2550) ได้เสนอองค์ประกอบการบริหารองค์การที่มีประสิทธิภาพไว้ 3 ประการใหญ่ คือ ลักษณะเฉพาะของบุคลากร ลักษณะของงาน และลักษณะสิ่งแวดล้อมของงาน

เฮร์ซเบิร์ก เมอซ์เนอร์ และซินเดอร์แมน (Herzberg, Mausner & Synderman อ้างถึงใน กฤษณา บุญยประการ, 2560) กล่าวว่า มีปัจจัยหรือองค์ประกอบ 2 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ องค์ประกอบจูงใจ (motivation factors) และองค์ประกอบค้ำจุน (maintenance factors) หรือองค์ประกอบสุขอนามัย (hygiene factors)

การนำแนวคิดทฤษฎี Edwards Deming (1950 อ้างถึงใน ชรินทร์ แสงแก้ว, 2546) การบริหารงานคุณภาพตามวงจรคุณภาพ (Deming Cycle หรือ PDCA) มาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การจัดทำและการวางแผน (plan) การปฏิบัติตามแผน (do) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (check) และกำหนดมาตรฐานแก้ไขข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะ (act)

ณัฐธัญพัชร อ่อนตาม (2562) ได้กล่าวว่าการบริหารงานในองค์กรส่วนใหญ่มีการนำหลักการปฏิบัติงาน PDCA เสมอ โดยมีการดำเนินกิจกรรมบางกิจกรรมที่ครบวงจร ในขณะที่บางกิจกรรมอาจจะไม่ครบวงจรตามลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

บริบททั่วไปของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยนครพนมเป็นมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการหลอมรวมสถานศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. 2548 โดยมี 8 เขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่มรุกขนครประกอบด้วย 4 หน่วยงานระดับคณะ ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิทยาลัยการbin การศึกษา และวิจัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยนครพนมมีปรัชญา "พัฒนาตน ตื่นรู้ รับผิดชอบต่อสังคม" และวิสัยทัศน์ "มหาวิทยาลัยนครพนมเป็นที่พึ่งของสังคมและชุมชน" ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยนครพนม มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพให้สะท้อนข้อเท็จจริงเรื่องคุณภาพและท้าทายมากขึ้น โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยอิงมาตรฐานการอุดมศึกษา 5 ด้าน ตามที่กำหนดในมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มณมรภต บัวแดง (2566) พบว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามวงจรคุณภาพ (เดมมิ่ง PDCA) 4 ด้าน ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.58 การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นแนวคิดที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ทศวรรษ 1990 โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดการจัดการคุณภาพโดยรวมที่นำมาประยุกต์ใช้ในสถาบันการศึกษา ทฤษฎี PDCA cycle ของ Deming ถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย plan (วางแผน) do (ปฏิบัติ) check (ตรวจสอบ) และ act (ปรับปรุง) สอดคล้องกับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของไทยที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) ได้กำหนด 4 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาระบบ การดำเนินงานตามระบบ การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาแสดงให้เห็นถึงการประกันคุณภาพการศึกษาภายในถือเป็นกลไกสำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาใช้ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับคณะซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักในการจัดการศึกษา การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิไลวรรณ งามผลาด และคณะ (2562) พบว่า ปัจจัยการบริหารมี 2 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านบริหารจัดการ ซึ่งครอบคลุมประกันคุณภาพการศึกษา นโยบาย โครงสร้างองค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ งบประมาณ และการประเมินผล และ 2) ด้านความสามารถในการนำ เช่น การจูงใจ การสื่อสาร และการพัฒนาผู้นำ โดยปัจจัยทั้ง 2 ด้านมีระดับความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับอนุพงศ์ ไชยบุตร และคณะ (2565) พบว่าปัจจัยการบริหารและความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมากตามทัศนะของผู้บริหารและครู โดยปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .85$) กับความสำเร็จดังกล่าว ซึ่งภาวะผู้นำและการบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงและระดับคณะมีผลอย่างมากต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

สุชีวัน อยู่คง และสมใจ สืบเสาะ (2567) พบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมและระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมสามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาได้ร้อยละ 38.70 ($r = .62$) แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมปัจจัยการมีส่วนร่วมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาได้ สอดคล้องกับมลิวัลย์ มั่งมี (2563) พบว่าปัญหาหลัก ได้แก่ ขาดความเข้าใจมาตรฐานการประกันคุณภาพ ทักษะการเขียนรายงานไม่เพียงพอ การจัดเก็บเอกสารยังไม่เป็นระบบ และการกระจายภาระงานไม่สมดุล ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของบุคลากร แสดงให้เห็นว่าการสร้างความเข้าใจ และการยอมรับในระบบประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคลากร ความท้าทายในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยนครพนม ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ งบประมาณที่จำกัด และการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรบ่อยครั้ง จึงสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาและรักษานักวิชาการที่มีคุณภาพในระบบประกันคุณภาพการศึกษา

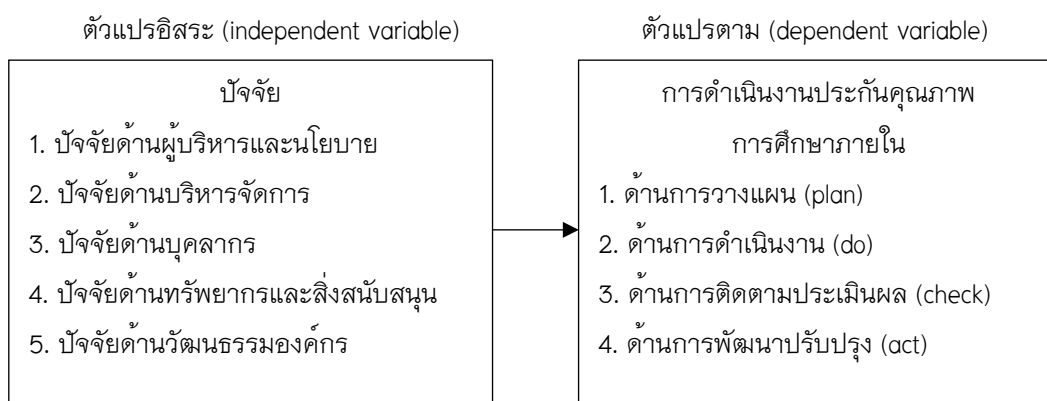
จุฑามาศ เทพเทียมทัต และคณะ (2567) ได้พัฒนาโมเดลระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามแนวคิด PDCA ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การวางแผน (plan) 4 องค์ประกอบ 2) การปฏิบัติตามแผน (do) 3 องค์ประกอบ 3) การตรวจสอบและประเมินผล (check) 5 องค์ประกอบ และ 4) การพัฒนา (act) 4 องค์ประกอบ โดยโมเดลที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่ามีความเหมาะสมทั้ง 16 องค์ประกอบ ครอบคลุมกระบวนการทำงานตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล จนถึงปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ

เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับเบญจรัตน์ กลั่นเขตรกิจ (2567) ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเป็นผู้นำ การสื่อสาร และบุคลากร อยู่ในระดับสูง ทำให้เห็นว่าการพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบัน ความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการสนับสนุนจากเทคโนโลยีที่เหมาะสม จึงทำให้ระบบและกลไกที่ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่กำหนดประสิทธิภาพของการทำงาน

การทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องการการบูรณาการของปัจจัยหลายด้านเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถมุ่งเน้นเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น การศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่มีทรัพยากรจำกัดและพันธกิจเชื่อมโยงกับการพัฒนาท้องถิ่น จะช่วยให้เข้าใจปัจจัยเหล่านี้ในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับท้องถิ่น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยใช้แนวคิดของ Deming เกี่ยวกับวงจรคุณภาพ PDCA เป็นตัวแปรตาม และใช้ปัจจัยองค์กรจากงานวิจัยต่าง ๆ เป็นตัวแปรต้น ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ 3) ปัจจัยด้านบุคลากร 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และ 5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร

มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน 220 คน จาก 4 หน่วยงาน ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิทยาลัยการbin การศึกษา และวิจัยนานาชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 149 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ปัจจัยด้านบริหารจัดการ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร จำนวน 25 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม ประกอบด้วย ด้านการวางแผน (plan) ด้านการดำเนินงาน (do) ด้านการติดตามประเมินผล (check) และด้านการพัฒนาปรับปรุง (act) จำนวน 20 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ

โดยในแบบสอบถามส่วนที่ 2, 3 ใช้มาตรวัดแบบ Likert's five rating scale ซึ่งแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง .67-1.00 จึงถือว่าใช้ได้ และทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ 5 ขั้นตอนหลัก เริ่มจากการขอหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อส่งถึงคณบดีของหน่วยงานระดับคณะทั้ง 4 แห่งในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิทยาลัยการbin การศึกษา และวิจัยนานาชาติ

ขั้นตอนต่อมาเป็นการนำส่งหนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานเป้าหมายเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบุคลากรในสังกัด หลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบก่อน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน

การเก็บข้อมูลจริงใช้ระบบออนไลน์ผ่าน google form ซึ่งมีข้อดีในด้านความสะดวก ความรวดเร็ว และการลดข้อผิดพลาดในการถ่ายทอดข้อมูล ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลมีคุณภาพและพร้อมสำหรับการวิเคราะห์ต่อไป โดยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 149 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 149 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยสถิติพรรณนา ประกอบด้วยการแจกแจง

ความถี่ (frequencies) และร้อยละ (percentage) สำหรับบรรยายลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมถึงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ส่วนสถิติเชิงอนุมานใช้สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's multiple correlation) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ของ Hinkle et al. (1998) ในการตีความระดับความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม สรุปผลดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 149 คน จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.4 มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.3 มีระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 47.0 มีสถานภาพการปฏิบัติงานเป็นอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 65.8 และมี ประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 47.0

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม

ตาราง 1 ระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม

ปัจจัยองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัจจัย
ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย	3.79	.71	มาก
ปัจจัยด้านบริหารจัดการ	3.77	.79	มาก
ปัจจัยด้านบุคลากร	3.80	.64	มาก
ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน	3.60	.77	มาก
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร	3.70	.72	มาก
ภาพรวม	3.73	.67	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .67) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .64) ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = .71) ปัจจัยด้านบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .79) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .72) และปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .77) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม

ตาราง 2 ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
ด้านการวางแผน (plan)	3.73	.77	มาก
ด้านการดำเนินงาน (do)	3.85	.78	มาก
ด้านการติดตามประเมินผล (check)	3.94	.71	มาก
ด้านการพัฒนาปรับปรุง (act)	3.97	.70	มาก
ภาพรวม	3.87	.71	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาปรับปรุง (act) ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .70) ด้านการติดตามประเมินผล (Check) ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .71) ด้านการดำเนินงาน (do) ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .78) และด้านการวางแผน (plan) ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .77) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions Analysis: MRA) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม

ปัจจัยองค์การ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant) ค่าคงที่	.543	.115		4.732	.000
ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย (X_1)	.086	.060	.085	1.439	.152
ปัจจัยด้านบริหารจัดการ (X_2)	.562	.059	.626	9.555	.000
ปัจจัยด้านบุคลากร (X_3)	-.178	.063	-.159	-2.813	.006
ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน (X_4)	.286	.048	.308	6.000	.000
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_5)	.145	.057	.147	2.523	.013

R Square = .921, R = .960, F = 334.445, Sig. = .000, Adjusted R² = .918

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย (X) กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม (Y) โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปร เข้าในสมการทั้งหมด (enter method) ปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ตัวแปร โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 92 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ เรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านบริหารจัดการ

($X_2 \beta = .626$) ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ($X_4 \beta = .308$) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ($X_5 \beta = .147$) ปัจจัยด้านบุคลากร ($X_3 \beta = -.159$)

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม พบประเด็นที่สำคัญสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยองค์การทั้ง 5 ด้านมีระดับความสำคัญในระดับมาก เนื่องจากหน่วยงานระดับคณะ ได้มีการพัฒนาระบบและโครงสร้างด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการกำหนดนโยบายร่วมกับแผนพัฒนาคุณภาพในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้บุคลากรมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะปัจจัยด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิด Herzberg et al. (1959) (กฤษณา บุญโยประการ, 2560) ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และทฤษฎี Steers (1977) ปัจจัยการบริหารเป็นตัวกำหนดประสิทธิผลขององค์การ ประกอบด้วยลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคลากร และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวิไลวรรณ งามฉลาด และคณะ (2562) พบว่าปัจจัยการบริหารมีระดับความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายใน แม้ว่าปัจจัยทั้ง 5 ด้านจะอยู่ในระดับมาก แต่ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคที่มีงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกจำกัดกว่าสถาบันอุดมศึกษาในเมืองใหญ่

2. ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากหน่วยงานระดับคณะ ได้นำแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาปรับปรุง (act) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานมีการนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Deming (1950) วงจรคุณภาพเน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารคุณภาพ และสอดคล้องกับณัฐธัญพัชร อ่อนตาม (2562) พบว่าการบริหารงานในองค์กรส่วนใหญ่ใช้หลักการปฏิบัติงาน PDCA โดยมีการดำเนินกิจกรรมบางกิจกรรมครบตามวงจรคุณภาพ สอดคล้องกับมณมรุต บัวแดง (2566) พบว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามวงจรคุณภาพ (เดมมิ่ง PDCA) 4 ด้าน ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับจุฑามาศ เทพเทียมทัต และคณะ (2567) ได้พัฒนาโมเดลระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามแนวคิด PDCA ครอบคลุมกระบวนการทำงานตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล จนถึงปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านการวางแผน (plan) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจสะท้อนถึงความท้าทายในการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการวางแผนต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้องและครบถ้วน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า มี 4 ปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านบริหารจัดการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด เนื่องจากการบริหารจัดการเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพ ครอบคลุมการจัดโครงสร้างองค์กร การกำหนดบทบาทหน้าที่ การสื่อสารภายใน และการประสานงานของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม สอดคล้องกับอนุพงศ์ ไชยบุตร และคณะ (2565) พบว่าปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงศิลา งามสมเกล้า (2560) พบว่า การบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาสะท้อนความสำคัญของการมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน การกำหนดบทบาทหน้าที่ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3.2 ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน มีอิทธิพลรองลงมา เนื่องจากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยทรัพยากรหลากหลายประเภท ทั้งทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน งบประมาณสำหรับการพัฒนาระบบและกิจกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยสำหรับการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการทำงาน สอดคล้องกับชมพูช สอนสา และคณะ (2565) พบว่าหลักสูตรประสบปัญหาด้านการจัดเก็บเอกสารหลักฐานและการเขียนรายงานประกันคุณภาพ เนื่องจากขาดบุคลากรสนับสนุนเฉพาะทาง ระบบสืบค้นข้อมูลไม่ชัดเจน ในบริบทของหน่วยงานระดับคณะ ในเขตพื้นที่มรุกขนคร มหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในภูมิภาคที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาในเมืองใหญ่ การมีทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนที่เพียงพอจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะช่วยลดภาระงานด้านเอกสาร และเพิ่มความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล การจัดหาบุคลากรสนับสนุนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านประกันคุณภาพ และการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมพัฒนาคุณภาพต่าง ๆ ซึ่งหากขาดทรัพยากรเหล่านี้ จะส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวิไลวรรณ งามฉลาด และคณะ (2562) เสนอแนะให้เน้นการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและงบประมาณเป็นอันดับแรก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3.3 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร มีอิทธิพลในทิศทางเชิงบวก เนื่องจากมหาวิทยาลัยนครพนมมีปรัชญา "พัฒนาดน ตื่นรู้ รับผิดชอบต่อสังคม" และวิสัยทัศน์ "มหาวิทยาลัยนครพนมเป็นที่พึ่งของสังคมและชุมชน" การมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งจะช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าการประกันคุณภาพการศึกษาไม่ใช่เพียงกระบวนการตรวจสอบ แต่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัฒนธรรมองค์กรเป็นรากฐานสำคัญที่หล่อหลอมทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของบุคลากรให้มุ่งเน้นคุณภาพเป็นหัวใจของการทำงาน เมื่อองค์กรมีวัฒนธรรมที่เอื้อต่อคุณภาพ จะส่งผลให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นและยอมรับในระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการมีส่วนร่วมอย่างสมัครใจมากกว่าการปฏิบัติตามหน้าที่เพียงอย่างเดียว และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg et al. (1959) ปัจจัยจูงใจเน้นความสำคัญของสภาพแวดล้อม การทำงานที่เอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจภายใน และสอดคล้องกับเบญจรัตน์ กลั่นเขตรกิจ (2567) พบว่าบรรยากาศองค์กรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงสอดคล้องกับจุฑามาศ เทพเทียมทัต และคณะ (2567) เน้นความสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

3.4 ปัจจัยด้านบุคลากร มีอิทธิพลในทิศทางเชิงลบ ซึ่งเป็นผลการศึกษาน่าสนใจและแตกต่างจากสมมติฐานเดิมที่คาดว่าปัจจัยบุคลากรจะส่งผลเชิงบวกต่อการดำเนินงาน เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในหลายสถาบันอุดมศึกษา คือ การที่บุคลากรมองการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานเพิ่มเติมที่ต้องทำควบคู่ไปกับงานหลัก ทำให้เกิดความเครียดและแรงต้านทานต่อระบบประกันคุณภาพ สอดคล้องกับมลิวัลย์ มั่งมี (2563) พบว่า

ปัญหาหลักในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ได้แก่ ขาดความเข้าใจมาตรฐานการประกันคุณภาพ ทักษะการเขียนรายงานไม่เพียงพอ การจัดเก็บเอกสารยังไม่เป็นระบบ และการกระจายภาระงานไม่สมดุล ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของบุคลากร นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยนครพนมมีความหลากหลายของบุคลากรที่มาจากพื้นฐานและวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้การปรับตัวเข้ากับระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเป็นเรื่องท้าทาย ประกอบกับข้อจำกัดด้านการพัฒนาบุคลากรและการให้ความรู้ที่อาจไม่ทั่วถึงหรือไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจหรือไม่เห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพการศึกษา และมองว่าเป็นเพียงการทำเอกสารเพื่อตอบสนองต่อการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษายภายในและภายนอกเท่านั้น ทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในบางคณะมีลักษณะเชิง "ตามหน้าที่" มากกว่าเป็น "วัฒนธรรมองค์กร" ดังนั้น จึงเป็นสัญญาณเตือนที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร การสร้างความเข้าใจ การจัดการภาระงาน และการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อให้ปัจจัยด้านบุคลากรกลับมาเป็นจุดแข็งในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

ส่วนปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบายไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากหน่วยงานระดับคณะนั้นการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามักเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดจากผู้บริหารระดับสถาบัน ทำให้ปัจจัยนี้มีความแปรปรวนน้อย สะท้อนถึงลักษณะการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ของมหาวิทยาลัยนครพนมที่มีการกำหนดนโยบายและแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาจากระดับมหาวิทยาลัยแล้วถ่ายทอดลงสู่หน่วยงานระดับคณะ โดยคณะต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามกรอบและมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้คณะต่าง ๆ ในเขตพื้นที่มรุกขนครได้รับนโยบายและการสนับสนุนจากผู้บริหารในระดับที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ไม่เกิดความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับจุฑามาศ เทพเทียมทัต และคณะ (2567) ได้พัฒนาโมเดลระบบประกันคุณภาพการศึกษายภายใน โดยพบว่าการมีนโยบายที่ชัดเจนเป็นเพียงจุดเริ่มต้น แต่ความสำเร็จของระบบขึ้นอยู่กับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมากกว่า ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ทรัพยากร และวัฒนธรรมองค์กรเป็นหลัก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยค้นพบข้อมูลที่แตกต่างจากงานวิจัยทั่วไปสองประเด็น ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านบุคลากรมีอิทธิพลเชิงลบต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ เนื่องจากการรับรู้ภาระงานเพิ่มเติม ความไม่เข้าใจระบบ และแรงต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ประกันคุณภาพ ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดทั่วไปที่มองปัจจัยบุคลากรเป็นจุดแข็งขององค์กร 2) ในมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการหลอมรวมและมีการบริหารแบบรวมศูนย์ ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบายมีความแปรปรวนน้อยในระดับคณะ จึงไม่ส่งผลต่อความแตกต่างในประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทำให้ปัจจัยในระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติกลายเป็นตัวกำหนดความสำเร็จที่แท้จริง องค์ความรู้เหล่านี้เติมเต็มช่องว่างทางวิชาการในบริบทมหาวิทยาลัยภูมิภาคที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเน้นการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรผ่านการพัฒนาระบบบริหารจัดการ การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อคุณภาพเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานระดับสากลอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารระดับสถาบันควรพัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยเน้นการสร้างโครงสร้างที่รองรับการประกัน

คุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และการสร้างกลไกการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และควรมีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพในองค์กร

1.2 ผู้บริหารระดับคณะควรเร่งปรับปรุงระบบบริหารจัดการภายในให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะด้านการมอบหมายหน้าที่ การสื่อสารภายใน และการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ เพื่อส่งเสริมค่านิยมที่สนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษา การยกย่องบุคลากรที่มีผลงานดี และสร้างแรงจูงใจให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร

1.3 ปัจจัยด้านบุคลากรมีอิทธิพลเชิงลบต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานระดับคณะ เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ ทั้งในด้านการวิเคราะห์สาเหตุและหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ การสร้างการมีส่วนร่วม และการพัฒนาศักยภาพผ่านการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชื่อมโยงผลการประเมินการปฏิบัติงานกับงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ และพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่และบริบทที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการวิจัยเชิงเปรียบเทียบในหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละพื้นที่ยิ่งขึ้น อีกทั้งควรศึกษาผลกระทบของระบบประกันคุณภาพการศึกษาต่อคุณภาพบัณฑิต ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต และการพัฒนามหาวิทยาลัยในภาพรวม

2.2 ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยบุคลากรที่ยังเป็นปัญหา และการศึกษาวิธีการสร้างแรงจูงใจที่ยั่งยืนในการมีส่วนร่วมของบุคลากร

กิตติกรรมประกาศ

ขอบพระคุณ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม สำหรับการสนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ไตรรัตน์. (2556). ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของห้องสมุดเสมือนในสถาบันอุดมศึกษา.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

กฤษณา บุญโยประการ. (2560). ระดับความสุขและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากร :

กรณีศึกษาโรงพยาบาลเวียงสา จังหวัดน่าน. การค้นคว้าอิสระสาขารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จุฑามาศ เทพเทียมทัต, วันดี บุญล้อม, อัมพิกา กลิ่นพุ่ม, ธนาวิ ทองเฒ และเบญจวรรณ โพธิ์สุวรรณ. (2567).

โมเดลระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 22(2), 46–70.

ชมพูสุข สอนสา, รัตนา เพ็ชรสูงเนิน และชัชวาลย์ มากสินธ์. (2565). แนวทางในการเสริมสร้างการทำงานด้านประกัน

คุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาลังคม, 7(1), 147–156.

ชนินทร์ แสงแก้ว. (2546). การบริหารงานตามมาตรฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2541 ด้วยวัฏจักรคุณภาพของเดิมมีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

- กาญจนบุรี ประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชุดิมา ทาสุนทร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการจัดการการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐธัมพ์ อ่อนตาม. (2562). เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle). *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(3), 39-46.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ. *คุุณิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- เบญจรัตน์ กลั่นเขตรกิจ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ*, 3(2), 94-114.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. (2563). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 2563-2567*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มณมรกด บัวแดง. (2566). ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรของคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. *Mahidol R2R e-Journal*, 10(3), 158-172.
- มลิวลย์ มั่งมี. (2563). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 8(2), 209-216.
- มุกดา จิตพรมมา. (2552). การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิไลวรรณ งามฉลาด, วสันต์ชัย กากแก้ว, อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ และพนา จินดาตร. (2562). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 21(1), 43-58.
- ติดยา งามสมเกล้า. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ระดับสถาบัน)*. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี.
- สุชีวัน อยู่คง และสมใจ สืบเสาะ. (2567). สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบศรีจันทร์. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 6(3), 115-129.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

อนุพงศ์ ไชยบุตร, เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2565). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(38), 51-60.

Deming, W. E. (1950). *Out of the crisis*. MA: MIT Press.

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* (2nd ed). John Wiley & Sons.

Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (1998). *Applied statistics for the behavioral sciences* (4th ed). Rand McNally College Publishing.

Milton, C. R. (1981). *Human behavior in organizations* (2nd ed). Prentice-Hall.

Steers, R. M. (1977). Antecedents and outcomes of organizational commitment. *Administrative Science Quarterly*, 22(1), 46-56.